

Alle EU-steiner er snudd

Forestillingen om at Norge ville vært et annerledes land uten EØS, er lagt død av forskerne. Europautredningens leder Fredrik Sejersted, forklarer hvorfor.

Sten Inge Jørgensen

– Norges forhold til Europa er nå så grundig undersøkt at dere til og med har gått inn i pensumbøkene i den norske skolen. Hva fant dere der?

– At det står utrolig lite om EU og EØS i skolebøkene. Og det lille som står, handler om EU-kampen i 1994. Men nesten ingenting om europeiseringen av Norge de siste 20 årene. Nesten ingenting om virkeligheten vi lever i.

– Hvorfor studerte dere akkurat dette?

– Vi ville ha et kapittel om hvordan det står til med kunnskapen om Europa-politikken i norsk offentlighet i bred forstand. Kall det gjerne Habermas-kapittelet vårt. Det står jo også i Grunnlovens paragraf 100 at staten skal bidra til «en aaben og opplyst offentlig Samtale». Vi har sett på samfunnsdebatten, partiprogrammene, mediernes dekning, skolebøkene, og vi gjennomførte en måling på folks kunnskap om EØS og Schengen. Vår konklusjon er at det i lange perioder og på mange områder har stått dårlig til med den opplyste, offentlige samtalen om Norges faktiske forhold til EU. De fleste vet lite om hva Norge er med på, og mange av de som vet, diskuterer det ikke.

– På lanseringen nevnte du at du hadde fått en liste med krav fra Nei til EUs leder Heming Olausen, som du nærmest hadde liggende på nattbordet?

– I hvert fall på skrivebordet. Vi ba tidlig om innspill til utvalget, og har fått mange, og lagt ut alle på hjemmesiden vår. Ikke minst har Nei til EU vært aktive. Allerede etter et par måneder sendte de oss en liste på 20 spørsmål som de krevde at vi skulle besvare i rapporten. Så det har vært en sjekkliste, ja. Og den mener jeg vi har besvart etter beste evne.

– Et bredt flertall i utvalget konkluderte med at EØS hadde vært bra for Norge, på alle måter utenom med tanke på demokratiet. Da er vel ikke behovet for mer demokrati særlig akutt, eller?

– Behovet er der, spørsmålet er hvor akutt det er. Det demokratiske under-skuddet i EØS-avtalen har vært der siden starten. Det har vi levd med i 20 år, og de fleste har vent seg til det. Mange har sett på EØS-avtalen som et kompromiss mellom ja- og nei-siden, og det er det på et vis. Men det kan også sees som et kompromiss mellom nasjonale interesser og demokrati. Da kan man hevde at når EØS i så stor grad ivaretar norske interesser, så veier det til en viss grad opp for de demokratiske problemene. Ser vi bort fra forholdet til EU, fungerer jo det norske demokratiet ganske bra. Kanskje tåler vi derfor demokratiske mangler bedre

Dette er saken

- Rapporten «Utenfor og innenfor. Norges avtaler med EU» ble lagt frem tirsdag denne uken.
- Et forskningsbasert utvalg med tolv medlemmer har laget rapporten på oppdrag for regjeringen. Forskerne har arbeidet i to år.
- Utvalget har vært ledet av Fredrik Sejersted, professor ved Senter for Europarett ved Universitetet i Oslo.
- Rapporten er tilgjengelig på europautredningen.no

enn svakere demokratier ville gjort. Og avtalene med EU er demokratisk fast forankret i en lang rekke vedtak i Stortinget. Norge har bundet seg til udemokratiske avtaler på demokratisk vis.

– Dere utfordrer ja-siden ved å hevde at Norge har et større spillerom overfor EU enn det som så langt er tatt i bruk?

– Vi har søkt å utrede på faglig grunnlag, uten å skjele til hvem det måtte utfordre. Når det gjelder å bevare nasjonalt spillerom, er det antagelig nokså lite å hente på å prøve å påvirke beslutningsprosessene i EU mer enn i dag. Det gir ikke utenforskapet særlig mye rom for. Derimot kan norske myndigheter bli flinkere til å utnytte handlingsrommet innenfor rammene av avtalene med EU. Det er større enn mange er klar over. De gangene norske myndigheter har stått imot, og forsvart norske særordninger, har de ofte lyktes med det. Vi har fortsatt et vinmonopol og et pengespillmonopol, og fortsatt hjemfallsrett og boplikt og forbud mot alkoholreklame. Det gis fortsatt masse statsstøtte. Norske myndigheter har etter hvert blitt flinkere til å utnytte handlingsrommet, men her er det fortsatt potensial.

– Dere utfordrer også nei-siden ved å hevde at EØS har gjort Norge til et bedre land. Selv arbeidstakerne hadde fått det bedre, stikk i strid med hva EU-motstanderne har hevdet?

– Ja, det har de. Og jeg vil si at kapitlene om økonomi og arbeidsliv er blant dem vi har jobbet mest med. Her har vi også hatt sterk kompetanse innad i utvalget.

– Tror du utredningen vil få noen av partene i norsk samfunnsdebatt til å endre sin argumentasjon?

– Det kan man jo håpe. Mange i norsk Europa-debatt har ganske fastlåste meninger, og dem skal det nok litt til å rokke. Men det er også mange som ikke har det, og de kan vi håpe at blir klokere av å lese i rapporten vår.

LEDER

Statsministerens øre

Hvis det var sant at alle dem som selger seg inn som statsministerens venner virkelig var statsministerens venner, så ville det være ille å være Jens Stoltenberg. Det ville være et øredøvende surr om ørene på ham, en kakofoni av folk som alle mente at han måtte lytte til akkurat dem. Og sånn er det trolig, i alle fall etter debatten omkring salget av TV2 å dømme. I det ene øret hadde han A-pressen og LOs folk der, samt deres innleide kommunikatører i First House, med Stoltenberg-venn og tidligere rådgiver Jan-Erik Larsen og A-pressens tidligere konsernsjef Even Nordstrøm i spissen. For TV2 snakket også Alf Hildrum, tidligere rådgiver for handelsministeren i en Ap-regjering, mens tallmaterialet ble presentert av Knut Brundtland, kjent sønn, venn og nå konsernsjef i ABG Sundal Collier. Dessuten rakk næringsminister Trond Giske så vidt å snakke med Stoltenberg.

I det andre øret hadde statsministeren Telenors styreleder Harald Norvik, også han tidligere statssekretær for Arbeiderpartiet, og vi aner også Telenors kommunikasjonsstrateger som lyktes i å få oss til ikke å snakke om selve saken, salg av TV2. Salget ble kamuflert som en naturnødvendighet. I stedet snakket Norge om skikk og bruk mellom eiere og styreledere.

Torsdag stod Trond Giske i Stortinget for å redegjøre for håndteringen av saken. Han mente en setning i en sms var upresis, og la til at dialogen nok ikke var god nok. Vi mener at et bidrag til bedre dialog er å la det være diskvalifiserende å ha partiboka i orden – etter at man har forlatt politikken. Det vil bidra til at motsetninger får være motsetninger, også mellom høyre og venstre i Arbeiderpartiet, uten at beslutningsprosesser, og våre oppfatninger av beslutningsprosesser, skal forstyrres av reelle og innbilte forbindelser. Det vil gi politikere anledning til å drive politikk, slik Giske her forsøkte. Og det kan bli ørens lyd så vi får med oss den egentlige saken.

HG

Krig avler hat

Det er forståelig at mange muslimer i Norge ønsker norske soldater ut av Afghanistan. Det er en normal reaksjon å bli rasende og krenket av at amerikanske soldater urinerer på likene av døde Taliban-soldater. Det var en skjendig og skammelig handling. Vi forsvarer norske muslimers rett til å demonstrere mot invasjonen av Afghanistan. Men demonstrasjonen foran Stortinget fredag klokken 14 vender vi ryggen til. Hatytringene i videoen som oppfordrer «Å Allah ødelegg dem og la det være smertefullt», med bilder av Stoltenberg, Støre og kronprisen, er illevarslende. Her har militante ekstremister kuppet en legitim sak. Full støtte heller til damer som Louiza Louhibi (Facebook-gruppen «Ta avstand fra Nett-ekstremister») og Tina Shagufta Kornmo (det liberale nettverket Likestilling, Integrering, Mangfold – LIM) som sier at alle, også muslimer i Norge, har et ansvar for å bekjempe ekstremisme og sjikane. Ikke med skjellsord, men på verdig vis.

AVDH